

Kuvaus ns. nettobudjetoitujen ostopalvelupäiväkotien tilanteesta

Espoon suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa on 26 niin sanottua nettobudjetoitua ostopalvelupäiväkotia, joissa on lapsia yhteensä noin 600. Päiväkodit ovat pääosin hyvin pieniä. Niitä ylläpitävät pääosin erilaiset kannatusyhdistykset.

Lapset, lkm	Päiväkodit, lkm
15-21 lasta	14
22-26 lasta	6
30-36 lasta	3
53-56 lasta	3
yhteensä	26

Taulukko 1. Nettobudjetoidut ostopalvelupäiväkodit lasten määrän mukaan

Näiden päiväkotien toistaiseksi voimassaolevat ostopalvelusopimukset on solmittu 1990-luvulla. Sopimukset eivät vastaa nykyisen lainsäädännön vaatimuksia. Kaupunki ei enää voi lainsäädännön mukaan hankkia varhaiskasvatuspalveluja suorahankintana, joten sopimuksista tulee vähitellen luopua.

Päiväkodit perivät ostopalvelusopimusten mukaan itse asiakkailta varhaiskasvatusmaksut, joiden tulee noudatella kunnallisen varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja. Ostopalvelusopimusten mukaan päiväkodit valitsevat myös lapset itse. Lainsäädännön näkökulmasta ostopalveluissa sekä lapsivalinnat että maksujen perintä tulisi tehdä kunnan toimesta. Ostopalvelusopimuksia ei voida kuitenkaan näiltä osin muuttaa, koska sopimukset eivät muutoinkaan ole lainsäädäntöä vastaavia.

Kaupunki vastaa näiden päiväkotien kaikista kustannuksista, joista sovitaan vuosittain käytävissä talousarvioneuvotteluissa, joiden pohjalta laaditaan vuosisopimukset. Tämän lisäksi päiväkodit tekevät kaupungille lisämääräraha-anomuksia, jos esimerkiksi kalustoa hajoaa tai henkilökunnalle tarvitaan tavanomaista enemmän sijaisia. Päiväkodit toimivat itse hankkimissaan tiloissa. Usean yksikön tilat ovat huonokuntoisia.

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta ja Svenska rum - lautakunta ovat päättäneet, että varhaiskasvatuksen järjestämistapojen kehittämisessä tavoitteena on ostopalvelupäiväkodeista luopuminen ja varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttöönotto. Yksityisen hoidon tuki kuntaliseen säilyy varhaiskasvatuksen järjestämismuotona. Ostopalvelusopimuksista voidaan luopua vähitellen, kun alueella on riittävästi korvaavia varhaiskasvatuspaikkoja eivätkä lasten matkat varhaiskasvatukseen olennaisesti pitene. Muutoksissa huomioidaan lapsen etu ja mahdollisimman yhtenäinen koulupolku ja kuullaan perheiden ja henkilökunnan toiveita ja selvitetään mahdollisuutta jatkaa lapsiryhmien toimintaa kaupungin omana toimintana tai yksityisenä palveluna. Erityistä huomiota tulee kiinnittää erityispedagogiikkaan painottuneisiin ostopalvelupäiväkoteihin.

Päiväkotien kustannustasossa on huomattavaa vaihtelua keskimääräisen nettohinnan ollessa noin 10 000 €/lapsi / vuosi (vaihteluväli noin 7440 – 12 400 €, ei sisällä varhaiskasvatusmaksuja eikä kaupungin hallinnointikustannuksia).

Teimme koelaskelman, jossa vertasimme nykyisten vuosisopimusten tuottoja palvelusetelin tuottoihin (sis. hintakaton 40 €) jokaisen päiväkodin kohdalla. Koska kustannusten vaihtelu eri yksiköiden kesken on suurta, myös mahdollinen palvelusetelin käyttöönotto tuottaa eri

yksiköille olennaisesti erilaisen tuloksen. Kahdeksan yksikön kohdalla tulot lisääntyisivät laskelman mukaan noin 5-15 % ja viidelle yksikölle tulot olisivat noin nykyisellä tasolla. Seitsemällä yksiköllä tulot vähenisivät noin 1-5 %. Neljällä yksiköllä tulot vähenisivät noin 6-9 % ja loppuilla kahdella yksiköllä tätä enemmän. Tulot alenisivat pääsääntöisesti eniten kaikkein pienimmissä alle 20-paikkaisissa yksiköissä. Tuotantokustannukset varhaiskasvatuspaikkaa kohden ovatkin yleensä monista syistä pienissä päiväkodeissa korkeammat kuin suuremmissa.

Yksityiset päiväkodit voivat toimia myös yksityisen hoidon tuella, joka voi olla palveluseteliä parempi vaihtoehto päiväkodeille, joilla on korkea kustannustaso. Yksityisen hoidon tuella toimivat yksiköt voivat päättää varhaiskasvatusmaksuista itsenäisesti. Huoltajat ovat usein valmiita maksamaan korkeampaa maksua esimerkiksi, jos päiväkodilla on jokin erityinen pedagoginen painotus.

Palvelusetelin käyttöönoton yhteydessä kaikkien nettobudjetoitujen ostopalvelusopimuspäiväkotien kanssa neuvotellaan eri vaihtoehtoista, miten toiminta saataisiin järjestettyä nykyisten säädösten mukaisesti joko palvelusetelillä, yksityisen hoidon tuella tai mahdollisin muin järjestelyin. Tälle muutokselle tarvittaneen varsin pitkä mahdollisesti joitakin vuosia kestävä siirtymäaika, jonka pituutta arvioidaan palveluntuottajien neuvottelujen toteuduttua. Siirtymäajasta tehdään suunnitelma, josta informoidaan lautakuntaa. Vuoden 2021 talousarvioon on arvioitu, että palvelusetelillä toimivaan varhaiskasvatukseen osallistuisi yhteensä noin 1700 lasta, joista ainoastaan 50-70 lapsen arvioidaan siirtyvän ostopalveluista.